

MŠ Kamarád a biopotraviny a proč jsou bio tak drahé?

Mnozí jistě víte, že MŠ Kamarád loni získala bronzový certifikát v rámci programu Skutečně zdravá školka. Splnila kritéria pro jeho získání (více na <http://www.skutecnezdravaskola.cz>). Dalším v pořadí je logicky stříbrný certifikát, kde mezi jinými podporami zdravého stravování patří zařazování části surovin z kontrolovaného ekologického zemědělství, tzv. bioprodukty. MŠ si neklade žádný časový cíl, nebo nutnost tento stříbrný certifikát získat, ale spíše vyhodnocuje možnosti, zejména finanční, zavádění biopotravin do stravování dětí.

Jsou bio potraviny něco víc?

Dnes jsou **módním trendem bio potraviny a farmářské trhy**. Jde ale opět hlavně o **marketingový tah** odlišit se, nabídnout něco „nového“. **Opak je ale pravdou. Bio vlastně znamená NORMÁLNÍ**. Dříve se takto pěstovalo vše bez pesticidů, hnojiv, genetické úpravy. Zvířata žila, jak měla (**přirozeně**). To co se dnes pěstuje a chová podle dříve běžných parametrů, nosí značku BIO a je **prodáváno značně draž**, než průmyslově vyráběné potraviny a produkty. **Jablíčka z vaší zahrádky jsou vlastně podle dnešních kritérií také bio, jen je tak nesmíte podle zákona označit a certifikát za ně jen tak také nedostanete**.

Je to smutné, ale je to tak, že za kvalitu, která dnes už není běžná, si člověk musí připlatit. Bio výrobky, nebo lépe řečeno sortiment bio obchodů, ale **nemusí mít jen bio výrobky**, které jsou přísně kontrolovány, mohou nabízet i „nebio“, jen méně tradiční potraviny. Např. najdete v bio obchodě „bio“ červenou čočku nebo „nebio“ červenou čočku. **Máte možnost výběru**.

Z potravin denní spotřeby jsou **cenově nejdostupnější mléčné výrobky**, a to proto, že se produkují ve velkých objemech. To konečnou cenu produktu snižuje. Cena biojogurtu už je prakticky srovnatelná s cenou běžného jogurtu, biomléko je dražší o cca 5 Kč/litr. U ostatních produktů je nezbytné počítat s větším či menším „biopříplatkem“. Cenově dostupné jsou také biosýry nebo biomáslo.

Biopotraviny jsou jakékoliv potraviny, které vznikly co nejpřirozenějším a zároveň kontrolovaným způsobem v rámci ekologického zemědělství. Při jejich výrobě se nesmí používat žádné látky syntetické aromatické, barvicí, zvýrazňující chuť, konzervanty ani stabilizátory. Bioprodukty jsou přísně kontrolované celou cestou z pole až na pulty obchodů.

Vědecké výzkumy potvrdily, že umělá barviva i dochucovadla otupují naše smysly a zvláště u dětí působí jako droga. Chemická éčka také přispívají ke spoustě zdravotních problémů – například ke špatnému trávení, migrénám, podrážděnosti, astmatickým záchvatům, alergiím, nesoustředěnosti, depresím, hyperaktivitě. Navíc silně oslabují imunitu a regenerační schopnosti organismu. Některá z nich jsou dokonce silně rakovinotvorná.

Ekologické zemědělství se musí chovat šetrně k přírodě a zvířatům. Při pěstování plodin se nesmí používat umělá hnojiva a škodlivé chemické postřiky (pesticidy). Pesticidy jsou chemické látky, kterými se ničí plevel, hmyz a mají urychlit růst plodin. Jako příklad například mšice, když se postříkají, zemřou, ale s nimi i jejich přirození nepřátelé a mšice se v konečné fázi přemnoží. Čím víc člověk bojuje se škůdci, tím více oni nastoupí do protiútku, na postřik se zkrátka adaptují, jsou odolnější a půda se pod nátlakem chemie „špiní“ a ztrácí svoji úrodnost.

Vědci zjistili, že pesticidy narušují účinek hormonů, které jsou nejdůležitější při vývoji lidského zárodku. Dále narušují obranyschopnost organismu, nervovou soustavu, snižují plodnost, zvyšují riziko rakovin a chronického únavového syndromu. Výzkum také ukázal, že muži živící se převážně biopotravinami mají o polovinu vyšší obsah spermií než ti, kteří konzumují pouze běžnou stravu.

Jablka, hrušky a hroznové víno bývají za sezónu až desetkrát ošetřována chemií. I když si koupená jablka důkladně omyjeme, je to neúčinné, chemikálie jsou totiž velmi odolné proti vodě. I po důkladném omytí zůstanou na běžně kupovaném jablku či jiném ovoci kvanta škodlivých syntetických látek. Výzkumy ukázaly, že nejvíce pesticidů najdeme u kupovaných rajčat, paprik, salátů i citrusů. Zbytky pesticidů se mohou vyskytovat i v kojeneckých výživách.

Bio ovoce a zelenina mají prokazatelně vyšší obsah vitaminů, minerálních látek a vlákniny. Výzkumy ukázaly, že například hořčíku je o 30 % více, železa o 20 %, vitaminu C o 25 %. **Protože nejsou urychlované, mají méně vody, dusíku a více sušiny. Proto mají i přirozenější chuť**.

Ekologické zemědělství nesmí používat geneticky modifikované organismy (GMO). Co se skrývá pod zkratkou GMO? Genetické inženýrství nerespektuje přírodní zákonitosti a vytváří nové

geneticky modifikované organismy. Tedy bere si geny z virů, bakterií, rostlin či zvířat a vkládá je do jiných organismů. Běžně jsou používány v sóji, řepce, bavlně či kukuřici. Zastánci tohoto oboru tvrdí, že tyto „umělé plodiny“ jsou více odolné proti škůdcům a plísním, rychleji rostou, mají delší trvanlivost a tím pádem i lepší výnosy. Odpůrci GMO jsou zase toho názoru, že neexistuje a ani nemůže být jediný výzkum, jenž by sledoval dlouhodobé účinky geneticky modifikovaných surovin na lidský organismus a na přírodu jako celek. Poněvadž, pokud se dostanou GMO do potravinového řetězce, hrozí nenávratné a nepředvídatelně velké narušení ekologické rovnováhy.

V naší republice platí stejná legislativa jako v EU, což znamená, že všechny potraviny, které obsahují nějakou složku s obsahem více než 0,9 procent GMO, musí být označeny nápisem s upozorněním na tento fakt. Ale i v legislativě jsou velké mezery, protože výrobky ze zvířat, která byla krmena geneticky modifikovaným krmivem, označeny být nemusí. A právě většina těchto umělých plodin se používá právě jako krmivo.

V ekologickém hospodářství je také zakázáno jakékoliv týrání zvířat. I v nejcivilizovanějších zemích na světě je zcela běžné, že se zvířata ve velkochovech nemůžou otočit, vstát, pohodlně si lehnout nebo jen tak si natáhnout končetiny. Nepřirozená strava, nemožnost pohybu a nedostatek čerstvého vzduchu jsou příčinou velké nemocnosti zvířat ve velkochovech. Trpí deformacemi končetin, záněty plic a srdce. Proto dostávají preventivně antibiotika či jinou medikaci. Nejvíce této chemie obsahují hlavně kuřata. Moderní kuře roste dvakrát rychleji než jeho předchůdci před čtyřiceti lety. Pomáhají k tomu hlavně růstové hormony. Nepřirozeně rychlý růst kuřat a brojlerů způsobuje, že je v závěru jejich krátkého života neunesou vlastní nohy. A tahle všechna kvanta chemie přecházejí do masa a mléka. Když jsme takto běžně krmeni stravou s obsahem antibiotik, snižujeme si přirozenou střevní mikroflóru, oslabujeme imunitní systém a vytváříme si tak prostor pro různé plísně a znemožňujeme si vstřebávání některých důležitých vitamínů. Světová zdravotnická organizace WHO varuje před nebezpečím vzniku rezistence na antibiotika u lidí.

V ekologickém hospodářství jsou naprosto nepřijatelné nelidské velkochovy, kde slepice stráví celý život namačkány jedna na druhé v klecích nebo prasata živoří na železných rostech v boxech. Zvířata se mohou volně pohybovat, pást v přírodě, nejsou přivazována, mají možnost vzájemného kontaktu se svým druhem, nesmí dostávat růstové hormony, antibiotika ani jiné syntetické léky. V případě, že zvíře muselo z důvodu nemoci dostat chemické ošetření, jeho maso či mléko může být označeno za bio až po uplynutí dvojnásobné ochranné lhůty, než stanovuje výrobce léčiva.

Jak poznáme bio produkty?

První z nich je Evropská značka, kterou jsou označovány **BIO potraviny vyprodukované v Evropské Unii**. Je to **obrázek listu tvořeného z hvězd na zeleném pozadí**.

Druhá je **česká značka**, podle které poznáme, že je BIO produkt kontrolovaný v České republice. Většinou je tady i vyrobený, ale není to podmínka. Tato značka zaručuje, že výrobek splňuje podmínky místního zákona o ekologickém zemědělství. Biopotraviny označují čeští výrobci **tzv. bio zebrou (logem bio)** a nápisem produkt ekologického zemědělství a kódem CZ-KEZ nebo CZ-ABCERT. Často se v názvu takového výrobku vyskytují i slova biologický, organický nebo ekologický. **Všechny tyto znaky nemohou ze zákona používat výrobci konvenčních potravin, tudíž jsou poměrně spolehlivých poznávacím znamením.**

Proč jsou biopotraviny dražší?

Produkce biopotravin vyžaduje více ruční práce. V samotném výsledku bývají tyto produkty dražší řádově o dvacet až čtyřicet procent. Pro představu uvedu jednoduchý příklad - každý kdo si zkusí ručně natrhat borůvky či ostružiny nebo maliny na kvalitní džem nebo rajčata na domácí kečup, pochopí, že dnešní levné průmyslové džemy a kečupy moc toho ovoce či rajčat obsahovat nemohou. A každý by si měl uvědomit, že pokud budeme konzumovat plnohodnotné potraviny a žít přirozeným zdravým životním stylem, ušetříme peníze za potravinové vitamínové doplňky, léky a třeba přípravky na hubnutí.

Někdo by se mohl domnívat, že **vyšší ceny u bioproduktů** jsou dány **jejich dnešní tzv. biomódou**. Ve skutečnosti tomu tak úplně není, neboť ekofarmáři mají bez chemie **vyšší náklady na lidskou práci**. I obyčejný plevel se musí bez chemického ošetření vytrhat ručně nebo pomocí techniky, kterou obsluhuje opět člověk.

A není to jen ruční práce, která zvyšuje cenu bioproduktů. **Na ekofarmách se nic neurychluje a i bez použití konzervačních prostředků** mají bio výrobky **kratší trvanlivost**, tudíž hrozí zemědělcům **riziko větších ztrát**. Ve výsledku jsou biopotraviny dražší **oproti běžným cca o 20 – 40 %**. V České republice jsou však v důsledku zatím málo rozvinutého trhu s biopotravinami tyto rozdíly bohužel často mnohem vyšší.

Potraviny z běžného, průmyslového zemědělství jsou dnes sice levnější, ale kdyby se do jejich ceny promítly i škody na životním prostředí, byly by to právě ony, při jejichž nákupu bychom museli sahat hlouběji do peněženky. Nízká cena masa, vajec, mléka, je v běžných chovech hospodářských zvířat draze vykoupena nejen nedůstojnými životními podmínkami zvířat a levným krmivem (často geneticky modifikovaným), ale **i nižší kvalitou těchto potravin**.

Běžné potraviny se také vysokou měrou **podílejí na vzrůstající obezitě** dnešní populace. Uzeniny jsou místo masa plné náhražek a škrobů, sýr obsahuje místo mléčného tuku tuk rostlinný a spoustu soli, maso je plné stresových a růstových hormonů, v zelenině chybí důležité vitamíny, minerály a stopové prvky.

Ke zdravotním problémům přispívá u české populace i sklon k přejídání. Kdybychom konzumovali **menší množství jídla**, mohli bychom za stejnou finanční částku kupovat téměř **všechny potraviny v bio-kvalitě**. To, že jsou **biopotraviny plnohodnotné a zdravější**, je dáno jejich složením s minimem pesticidů, dusičnanů a těžkých kovů, bez umělých barviv, aroma a také bez geneticky modifikovaných organismů.

Proto je bio dražší, jelikož nesmí používat tyto „pomocné, urychlující a usnadňující“ látky, musí vše vyprodukovat přirozenou cestou. Tím získají ale menší množství vypěstované zeleniny. Zvířata také potřebují čas, aby dospěla jak mají a jsou krmena kvalitní stravou a mají dostatek pohybu a prostoru. Tudíž jednoduchá rovnice: **bio farmáři vynaloží mnohem více nákladů a času a nedosáhnou takové produktivity jako průmysl !!!**

Proč si připlatit?

Měli bychom si uvědomit, že **jídlo není jen o chuti**, ale že je hlavně „palivo“ **pro naše tělo**. Měli bychom mu tedy dodávat co **nejkvalitnější suroviny**, aby fungovalo jak má. U některých potravin se vyplatí **připlatit za bio kvalitu**. Mým názorem je, že se to vyplatí hlavně **u masa**. Je sice dražší, ale asi pocítíte větší rozdíl, než u jiných surovin. Ne např. **kuřata nadopovaná antibiotiky a růstovými hormony**, která svůj krátký život prožila **namačkaná po několika v jedné kleci**. Někdo namítá, že nemá cenu toto řešit, že se to stejně nedá změnit, ale já myslím, že **má smysl to řešit. Pokud všichni budeme dělat jakoby to tak nebylo, nic se nezmění**. A upřímně, proč i přes veškerý pokrok a úroveň medicíny **umírá stále více lidí na rakovinu nebo jiné choroby?** Kolik dětí se rodí s **vadami a alergiemi?** Proč asi? Důvodů najdeme více, ale **strava je jedním a hlavním z nich**.

Je průmyslová strava nutná?

Potravin je potřeba dostatek pro všechny, což už přirozenou cestou vypěstovat nelze, paradoxně se ale **spoustu jídla vyhazuje**. Někdo si možná myslí, že bojovat proti tomu je vlastně takový **boj s větrnými mlýny**. Je však důležité, aby **každý začal u sebe a pak se věci mohou měnit i globálně**.

Spousta rýpalů a přímo odpůrců bio stravy namítá, že i v bio výrobcích se najdou stopy „chemie“. Bio výrobky a výrobci mají přísná pravidla, aby mohli pod značkami bio produktů prodávat. Ale je pravdou, že i jejich produkty **nejsou někdy 100% čisté**, ale to je dané už **zkaženým životním prostředím** (děšť už není čistý, půda také ne), je to už takový koloběh, tyto látky se nemají, bohužel, kam ztratit. Ale rozhodně si tito farmáři nemohou dovolit **stříkat obilí pesticidy ani dopovat kuřata růstovými hormony**.

Kupovat bio nebo ne?

Myšlím ale, že něco se **100% vyplatí koupit v bio kvalitě**, jako již zmiňované maso nebo uzeniny, u kterých je podle mě obrovský rozdíl v kvalitě, proto ale také cenový rozdíl. U jiných výrobků si myslím, že **není nutné platit za „bio nálepku“**, i v supermarketech nebo obyčejných menších

obchůdcích se dá koupit kvalitně a bez bio certifikace. Jako jsou např. mléčné výrobky, obiloviny, luštěniny, oleje. **To už pak ale chce trochu „praxe“ věnovat z počátku trochu času čtení etiket a vytipovat si kvalitní výrobce.**

Často bývá BIO zaměňováno s farmářskými potravinami. Někdy se tato označení protínají, **každá farmářská potravina ale určitě nemusí být BIO.** I lokální farmář totiž může používat látky, které se s označením BIO neslučují. Určitě je lepší preferovat potraviny lokálního zemědělce, nemusí se však vždy jednat o nejzdravější variantu a rozhodně se nemusí jednat o bioprodukty. To, že něco vypěstoval lokální farmář, totiž ještě neznamená, že v procesu nebyly využity pesticidy, herbicidy nebo geneticky modifikované organismy.

BIO není zárukou zdravého životního stylu. Rozhodnete-li se konzumovat BIO, je třeba si také uvědomit, že BIO potraviny samotné nejsou zárukou zdravého životního stylu. **Jsou to vlastně běžné potraviny, ale s vyšší kvalitou.** Pokud sníte na posezení kilo BIO slaniny a zapijete to několika půllitry BIO piva, asi se o zdravém životním stylu příliš mluvit nedá. **Strava by měla být vyvážená, ať už jíme BIO nebo ne.**

Jak již bylo řečeno, **BIO jsou hlavně kvalitnější potraviny. Jejich konzumací do sebe nedostáváme aditiva, stabilizátory, konzervanty, umělá barviva a další nebezpečné látky.** Prokázala se také lepší nutriční hodnota těchto potravin, jejich konzumací přijímáme více vitamínu C, vitamínu E a také více minerálních látek.

Proč to všechno vzniklo?

Ekologické zemědělství vzniklo v podstatě jako reakce na industrializaci a chemizaci produkce potravin ve 20. století. Jednoduše řečeno – jeho cílem je zkrátka to, aby si suroviny zachovaly své nutriční hodnoty a nebylo přitom poškozováno životní prostředí.

Pravidla jsou jasná. Pravidla ekologického zemědělství vlastně nejsou žádná velká věda. Jednoduše se dbá na to, aby vše fungovalo přirozeně. Vylučuje proto **používání pesticidů** a místo nich využívá přirozené nepřátele škůdců, vyvážené střídání plodin, odolné odrůdy a další přirozená opatření. Místo průmyslových hnojiv se používá **chlévký hnůj či zaorávání rostlin**. Prasata, krávy i slepice a všechna další zvířata žijí v takových podmínkách, které respektují jejich potřeby, mají dostatek pohybu a prostoru pro život a přirozené krmivo. Finální potraviny se pak neupravují žádnými umělými aditivy, jako jsou barviva, konzervanty, aromatické látky, dochucovadla nebo emulgátory. „Celý systém je od začátku nastaven úplně jinak než u běžných potravin. Není to jen tak a určitě nejde pouze o marketingový tah. Pro získání označení BIO musí výrobce splnit přísné podmínky.“

Chutnají BIO výrobky lépe?

Mohou, ale nemusí. Jsou produkovány bez pesticidů, konzervantů a ochucovadel, takže u nich vyniká jejich přirozená chuť. Problém ovšem je, že většina lidí už v dnešní době nezná přirozenou chuť potravin. Nejmarkantnější chuťový rozdíl mezi bio a "běžnými" potravinami, dle různých výzkumů, je v čerstvých produktech jako je ovoce, zelenina, maso nebo třeba džusy. Vlastně nás zaskočí, že "pomeranč je tak nějak víc pomerančovější"...

Jemné, čisté, voňavé...

Když člověk přechází na skutečně přírodní potraviny, obvykle má pocit, že jsou fádni, málo kořeněné, sladké či barevné. Netrvá však příliš dlouho, kdy z nich začne cítit tu vůni, jemnost, čistotu a zamiluje si je... Potom mu běžně kupované výrobky přijdou úplně nepřirozené - umělé, převoněné, přebarvené.

Na trhu máme k dispozici široký výběr biopotravin. Téměř všechny produkty, které běžně kupujeme a spotřebováváme, jsou na trhu k dostání v bio verzi. **Určitě bychom je měli vyzkoušet. Protože každá sebemenší změna, kterou uděláme pro své zdraví i naši planetu, má smysl....**